

VŠEHRD

LIST ČESKOSLOVENSKÝCH PRÁVNÍKŮ

Příspěvek k otázce směnečných podpisů in bianco.

Dr. Karel Kizlink (Brno).

Rozhodnutím ze dne 9. října 1923, č. j. Rv. — I. 1217-23—²⁾ řeší nejvyšší soud otázku, kdy lze podpis daný na směnce in bianco považovati za podpis vydatelův. Citované rozhodnutí dává podnět k pochybnostem v některém směru; zejména jde o to, kdy může majitel nevyplněné směnky přidělit funkci vydatele osobě, která se na směnce podepsala in bianco, a stačí-li k tomu, aby její podpis mohl býti za podpis vydatelův považován, okolnost, že je její podpis na směnce umístěn tak, že jej lze považovati za pokračování textu směnky, třebaže ona osoba chtěla se zavázati svým podpisem jako avalista akceptantův.

Podkladem rozhodnutí byla tato skutková podstata³⁾: »Manželé N. dluhovali bance P. částku 250.000 Kč a dluh podložili blanko-směnkou, kterou na pravé straně pod textem směnky nejprve sami podepsali a pod jejich podpis podepsaly se bez poznámky další tři osoby. S manželi N. ujednala banka, že směnku může učiniti kdykoliv splatnou a ji vyplniti. Dne 2. listopadu 1921 banka vyplnila směnku na svůj vlastní řád,³⁾ dnem vystavení ji učinila splatnou, předložila ji ku zaplacení všem podepsaným a neobdrževši placení směnku protestovala a zažalovala. Na levé straně jako akceptanty adresovala manžele N. a vydатели učinila další podepsané pod podpisy akceptantů, manž. H. a K. Š.

Proti platebnímu příkazu podali námitky manž. H. a K. Š. a mezi jiným namítali formální neplatnost směnky z toho důvodu, že banka je neprávem uvedla na směnce jako vydatele, ačkoliv jejich podpisy byly uvedeny na směnce pod podpisy akceptantů, takže nebyli vydатели směnky a banka nebyla oprávněna je za vydatele považovati, nýbrž jako spolupříjemce, anebo rukojmí, poněvadž ji

¹⁾ Právník, roč. 62, str. 472 a násl.

²⁾ Citováno z Právnicka n. u. m. (zaslal dr. Št. Musil).

³⁾ Zřejmě nedopatřením je uvedeno, že banka vyplnila směnku na svůj vlastní řád; tu by mohlo vzniknouti zdání, že banka sama byla vydatelem a že jde o směnku na vlastní řád (čl. 6 směn. řádu). Lépe bylo říci, že banka označila remitentem sebe samu.

k tomu nezmocnili. Ježto na směnce žádného jiného vydatele nebylo, vyvozovali z toho, že směнка nemá náležitosti čl. 4 směn. ř. a jest tudíž neplatnou

Ani krajský soud v Č. B., ani vrchní zemský soud v Praze námítkám nevyhověl. Rovněž nejvyšší soud v Brně nevyhověl formálním námítkám žalovaných z těchto důvodů:⁴⁾

»Připojuje se k názoru, že zažalovaná směнка má všechny náležitosti, které čl. 4 směn. ř. pro platnost směnký předpisuje, jmenovitě také podpisy vydatelů, za které sluší považovati právě žalované. Jest sice správně, že jen takový podpis lze považovati za podpis vydatelů, který je tak na směnce umístěn, aby bylo možno jej považovati za pokračování textu směnký, ale tato možnost stačí a podpisy žalovaných tomu vyhovují. Nacházejí se na přední straně směnký napravo pod textem, tedy na místě, kde se vydatelé pravidelně podepisují, a není jiného podpisu na směnce, který by za podpis vydatelů mohl býti považován. Kdyby nebyly podpisy manž. N. umístěny pod textem a podpisem žalovaných, nebyly by v té příčině vůbec pochybnosti. Umístění podpisů manž. N. nemůže však samo o sobě býti na újmu platnosti a významu podpisů žalovaných jako vydatelů směnký, neboť manželé N. se podepisovali jako příjemci směnký a jest všeobecně a také žalovanými uznáno, že se příjemci mohou na přední straně podepisovati na kterémkoliv místě, tedy také mezi text a vydatele.

Po stránce formální namítají žalovaní ještě, že směnku podepsali nevyplněnou, teprve po manželích N., za účelem ručení za jejich závazek, takže jejich podpis neměl býti považován za podpis vydatelů směnký, nýbrž za podpis spolupříjemců nebo rukojmí, a neměla prý býti směнка vyplněna tak, jako by byli ji vydali. Přehlíží při tom, že žalující straně nebylo řečeno, jakou směnečnickou funkci žalovaným má přiděliti, dále že účelu směnečné záruky za dluh manželů N. bylo vyhověno stejně, ať podepsali se žalovaní jako vydatelé, příjemci nebo rukojmí.«

Proti tomu, co v důvodech svého rozhodnutí uvádí nejvyšší soud, dlužno podotknouti toto:

Pro posouzení vylíčené skutkové podstaty jsou rozhodny tyto okolnosti: Mezi žalovanými (manžely H. a K. Š.) a mezi bankou P. (žalobcem) nebylo přímého poměru. Částku směnečnou dluhovali bance manželé N., kteří také s bankou umluvili, že svůj dluh podloží smenkou, již bude moci banka kdykoliv vyplniti. Manželé N. sami nejprve směnku podepsali in bianco v pravo pod směnečným textem a teprve pod jejich podpisy se podepsali žalovaní. Nevyplněný blanket směnečný obdržela banka od manželů N. Žalující bance nebylo sice řečeno, jakou funkci směnečnou má podepsaným osobám přiděliti, banka však vyplňovala směnku, na níž nebylo vyplněno nic mimo podpisy shora uvedených osob. Pokud tedy jde o to, že podpisy žalovaných byly umístěny pod textem směnký na pravé straně, je sice nepochybně, že pro druh směnečného závazku je rozhoďné

⁴⁾ Citováno z Právníka na u. m.

místo, na němž podpis na směnce se nalézá, tedy pro podpis vydatelův okolnost, že podpis zavázaného je umístěn v pravo pod textem směnky, kde zpravidla vydatel se podepisuje; avšak rozhodným je tu spolu také vztah k ostatnímu obsahu směnky, zejména k směnečné adrese (údaji trasáta); a tu právě nesmí být přehlédnuto, že směnečné adresy tu nebylo v době, kdy banka směnku obdržela. Právě-li se proto v rozhodnutí nejvyššího soudu, že na směnce bankou vyplněné nebylo jiného podpisu, který by mohl být považován za podpis vydatelův, je nutno si uvědomiti, že banka považovala podpisy žalovaných za podpisy vydatelů dříve, než směnku vyplnila; neboť ji vyplnila právě tak, aby žalovaným připadla funkce vydatelů. Nelze tedy sice popírati správnost výroku nejvyššího soudu v tom, že stačí k tomu, aby nějaký podpis na směnce bylo lze považovati za podpis vydatelův, je-li na ní umístěn tak, aby jej bylo možno pokládati za pokračování textu směnky; tato možnost o sobě nestačí však tam, kde směnečný podpis daný in bianco má nabýti konkrétního obsahu teprve vyplněním směnky. To vycituje patrně také nejvyšší soud ve svém rozhodnutí, vyvraceje námitku, kterou uplatňovali žalovaní po stránce formální, tvrdíce, že se podepsali na směnce teprve po manželích N. a že podepsali směnku in bianco, takže podpis jejich měl být podpisem a valistů akceptantových, resp. mohl být podpisem spoluakceptantů. Nejvyšší soud odmítá tuto námitku tím, že žalující straně (bance) nebylo řečeno, jakou funkci směnečnou má žalovaným přiděliti; nevyplnila prý proto banka směnku ani proti slovům, ani proti duchu úmluvy, přidělila-li žalovaným funkci vydatelů.

Předně jde o to, byla-li banka oprávněna, nebylo-li jí řečeno, jakou směnečnou funkci má žalovaným přiděliti, aby jejich podpisu dala vyplněním směnky obsah libovolného závazku směnečného,⁵⁾ nebo měla-li banka vyplniti směnku tak, aby žalovaným připadla zcela určitá funkce směnečná; v tomto případě je pak nutno zkoumati, která okolnost byla rozhodující pro to, aby jim banka onu určitou směnečnou funkci přidělila. Tu je třeba, abychom si všimli právní povahy skripturního aktu daného in bianco a některých otázek, jež se dotýkají otázky blankosměnky.

Vyplní-li se blankosměnka, musí být doplněny chybějící podstatné náležitosti tak, aby zúčastněnými osobami čtený obsah budoucích jejich závazků došel vyplněním směnky přesně svého výrazu v každém směřu, tedy i potud, aby zavázaným osobám připadla ona funkce směnečná, v níž se chtěly směnečně zavázati. V moci majitele směnky není, aby obsah jejich budoucího závazku libovolně měnil. Je sice nepochybné, že podpis na směnce, která nemá dosud všech podstatných náležitostí, jichž vyžaduje čl. 4 směnečného řádu, nezakládá ještě směnečné pohledávky

⁵⁾ Srv. cit. rozh. na str. 473 dole, kde se praví, že účelu směnečné záruky bylo vyhověno stejně, ať podepsali se žalovaní jako vydatelé, příjemci nebo rukojmí.

majiteli směnky. Tato vznikne teprve perfekcí směnky. Avšak osoba, která směnku takto podepsala, splnila již vše, čeho vyžaduje od ní zákon k tomu, aby vznikl platný směnečný závazek. Musí proto majitel směnky zkoumati, jakému směnečnému závazku obsahově chtěly dáti zúčastněné osoby vzniknouti. Vodítkem je mu tu jednak obsah *pacta de cambiando*, resp. konkludentní okolnosti jej provázející, nebo obsahová souvislost podpisu se směnečným textem. Je-li na př. na směnečném blanketu bezprostředně pod textem na pravé straně podepsána osoba, která je ve směnečné adrese uvedena jako směnečník (trasát), musí při vyplnění směnky jí býti přidělena funkce akceptanta, třebaže je podepsána na místě, kde se obvykle podpisuje vydatel, a třebaže není na směnce jiného podpisu, z něhož by se dalo usuzovati na podpis vydatelův. Nezávisí tedy na libovůli majitele směnky, jaký směnečný závazek vznikne podepsaným osobám vyplněním blanko-směnky, třebaž by účelu směnečného podpisu bylo stejně vyhověno, bude-li mu dán ten nebo onen obsah. Neboť skutečnost, že směnečný závazek osoby, podepsané na směnce je svojí povahou nanejvýš abstraktní a že má samostatnou zavazovací moc, nemá nic společného s tím, že podpis směnečný musí míti se zřetelem k ostatní směnce jistou obsahovou funkci, takže obligace směnečné zavázaného musí býti kvalitativně přesně určena. Oporu pro toto tvrzení lze dovoditi z předpisu čl. 81 směnečného řádu. Z jeho znění je zřejmo, že zavazovací moc směnečného závazku neplyne prostě z toho, že se někdo na směnce podepsal, třebaž v úmyslu, aby se »směnečně zavázal«, nýbrž z toho, že se podepsal na směnce jako vydatel, akceptant (ovšem jako akceptant povoláný), indosant, nebo že někdo spolupodepsal akcept, indosament atd., třebaže se označil jen jako rukojmě. Není-li této obsahové kontinuity u směnečného podpisu, nevznikne směnečný závazek.⁶⁾ Je proto neplatný akcept osoby, která není směnečníkem, indosament osoby, která k indosaci nebyla legitimována a pod.

Hořejší vývody musejí platiti také pro podpisy na směnce, které byly dány *in bianco*. Neboť jak již svrchu bylo naznačeno, právě u směnečných aktů, jež byly učiněny *in bianco*, je nutno, aby zúčastněnými osobami chtěný obsah příštích závazků došel při vyplnění směnky přesně a nezměněně svého výrazu.

V daném případě bylo tedy třeba, aby banka zkoumala, jaký směnečný závazek měl pozdějším vyplněním směnky vzniknouti žalovaným, kteří se podepsali na směnku *in bianco*. Ježto z podstatných náležitostí, jež vyžaduje čl. 4 směnečného řádu, chyběl na směnce také údaj trasáta, nedalo se na povahu podpisů, jež se na směnce nacházely souditi z obsahové souvislosti se směnečnou adresou. Byla proto banka odkázána na obsah *pacta de cambiando*, jež uzavřela s manželi N., resp. na konkludentní okolnosti, jež úmluvu provázely. Usoudila-li však z nich, že manželé N. podepsali se na směnce jako blankoakceptanti, a vyplnila-li také směnku tak, aby je-

⁶⁾ Srv. Canstein, Lehrbuch des Wechselrechts, str. 321.

jejich podpisy byly podpisy akceptantů, neměla již banka ani z obsahu *pacta de cambiando* ani z konkludentních okolností opory pro to, aby přidělila manželům H. a K. Š. funkci vydatelů. Ze skutkové podstaty, jak svrchu byla vylíčena, plyne jasně, že manželé H. a K. Š. směnku žalující bance neodevzdali, že s ní nebyli v přímém spojení a že netrasovali na manžele N., t. j. že to nebyli oni, kteří dali platební příkaz manželům N. ve prospěch (na řad) banky.

Funkci vydatele mohla v daném případě přidělit banka manželům N.⁷⁾ Tito podepsali směnku *in bianco* přímo pod textem na místě, kde se vydatel podepisuje, a odevzdali bance *blanket*, na němž nebylo vyplněno nic, kromě podpisů osob svrchu uvedených. Odevzdá-li však někdo příštímu věřiteli zcela nevyplněný směnečný *blanket*, na němž se na pravé straně podepsal na místě, kde se podepisuje vydatel, nemůže být bez dalšího předpokládáno, že podepsaný se chtěl zavázati jako akceptant, nýbrž, neplyne-li nic jiného z obsahu úmluvy, může mu být přidělena jen funkce vydatele.⁸⁾ Ježto však banka manželům N. přidělila funkci akceptantů, opírajíc se o konkludentní okolnosti, jež vznik směnky provázely, neměla již na směnce podpisů, jež by mohla považovati za podpisy vydatelů, neboť tu měla přihlížeti k tomu, aby ostatním osobám byla přidělena funkce vydatelů. Okolnost, že jiných podpisů, jež by za podpisy vydatele mohly být považovány, na směnce pak již nebylo, byla způsobena právě tím, že banka přidělila manželům N. funkci akceptantů, ačkoliv měla možnost označiti je vydateli a přidělit funkci akceptantů ostatním podepsaným na směnce.

Nezbytným důsledkem toho, že banka ve směnečné adrese uvedla jménem manžele N. a učinila je tak akceptanty, bylo, že podpis vydatelův na směnce chyběl, ježto nyní nebyl na směnce podepsán nikdo, koho by banka mohla považovati za vydatele. Vyplnění *blanko-směnku* znamená doplniti na ní všechny podstatné náležitosti, kterých dle čl. 4. směnečného řádu je potřebí k tomu, aby vznikla platná směnka. Měla ji proto banka vyplniti také podpisem vydatele. Tu dlužno poukázati u citovaného rozhodnutí na to, že se v něm příkládá též význam vyplnění směnky a přidělení funkce směnečné z podpisu, který se na nevyplněné směnce nacházel. Správné je sice, že vyplnění *blanketu* směnečného podpisem vydatele je ponecháno na vůli majitele směnky, tedy osoby, která směnku byla od akceptanta obdržela. Majitel směnky může se tedy podepsati sám jako vydatel nebo může ji dáti podepsati jiné osobě. Nesouhlasíme s míněním Voigtovým,⁹⁾ který tvrdí, že majitel nevyplněné směnky, na níž chybí podpis vydatelův, smí

⁷⁾ Podle úmluvy, kterou uzavřeli s bankou manželé N. v daném případě, bylo jediné správné, aby vydatelem označila banka sebe samu a trasovala na řad vlastní. Manželé N. byli tak akceptanty a dalším podepsaným osobám připadla by funkce *spoluakceptantů* nebo *avalistů* akceptantů.

⁸⁾ Srv. rozhodnutí říš. něm. soudu, I. senát, z. 28. V. 1884 (Braun & Blum, *Annalen* sv. X. str. 384).

⁹⁾ Voigt v Busch's Archiv, sv. 40, str. 69 a násl.

ji vyplniti jen tak, že podepíše se sám jako vydatel, a že se nesmí jako vydatel podepsati jiná osoba. Omyl Voigtův zakládá se na tom, že právo vyplniti směnku odvozuje od plné moci, kterou udělil blankoakceptant osobě, již směnku odevzdal. Tu nelze mluvit o plné moci, nýbrž o právu, jež má výslovně majetkoprávní charakter.¹⁰⁾ Avšak tato možnost nemá v daném případě nic společného s tím, že banka označila na směnce vydatelem osobu, která již na směnce byla podepsána a jejíž podpis nemohl býti považován za podpis vydatelův. Tím, že banka přidělila dalším podepsaným osobám (manželům H. a K. Š.) funkci vydatelů, dala jim závazku jiný obsah, než jaký jimi byl chtěn a jim příslušel, a měla proto nésti důsledky svého jednání.

Obchod ženami.

Viktor Grund (Praha). *)

Ethické principy, jež ovládají život člověka a národů, nutně se odrážejí v právu. Je pravidlem, že obecné zásady mravní jsou také obecnými zásadami právními, že přes různou pojmovou koncepci obdobných ustanovení v zákonících různých států, východisko a cíl jejich zůstává v podstatě týž.

To si je nutno uvědomiti dříve, než přistoupíme k řešení nějaké otázky z širšího stanoviska než je base práva nějakého státu: neboť tu nutně se setkáváme s celou řadou právních zřízení, jež těžko uvedeme v souvislost. Jediným klíčem jest nám pak zakrytý a někdy i nejasný ethický princip, jenž má býti realizován celou řadou rozmanitých a mnohdy i těžko pochopitelných právních institutů.

Ani obchod ženami, ani jemu nadřazený pojem kuplířství není pro nás vhodnou základnou pro studium otázky se stanoviska mezinárodního práva trestního. Je nutno opřít se o myšlenku vzatou

¹⁰⁾ Srv. Grünhut, Wechselrecht I., str. 445.

*) Práce ze semináře univ. prof. dra Aug. Mířičky.

Prameny a literatura:

1. Convention internationale relative à la repression de la traite des blanches ze dne 4. května 1910 publikovaná v rak. říš. zák. r. 1913 čís. 26., str. 52.

2. Zákon o vystěhovalcích ze dne 15. února 1922 čís. 71 sb. z. a n.

3. Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 8. února 1922 čís. 160 sb. z. a n. o přistoupení Č. S. R. k mezinárodní úmluvě ze dne 4. května 1910, aby byl potlačen obchod ženami.

4. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o vystěhovalcích, I. volební období, třetí zasedání poslanecké sněmovny, číslo tisku 3001.

5. Zpráva výboru sociálně politického o vládním návrhu zákona o vystěhovalcích, I. volební období, čtvrté zasedání poslanecké sněmovny, číslo tisku 3389.

6. Entwurf des schweizerischen Strafgesetzbuches z r. 1912.

7. Entwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch z r. 1909 a 1919.

8. Entwurf zu einem österreichischen Strafgesetzbuch z r. 1912.

9. Vergleichende Darstellung, část zvláštní svazek IV.